

**ОИЛАВИЙ ЗЎРАВОНЛИКНИ ОЛДИНИ ОЛИШ ВА УНДАН
ЖАБР КЎРГАНЛАРГА КЎМАК БЕРИШ**

Жиноят ишлари бўйича Китоб тумани судининг тергов

судьяси Арипов Тимур Усанович

Оила бу жамиятнинг муҳим таркибий қисми бўлиб, ижтимоий нормаларнинг асосини яратади ва шахснинг бирламчи ижтимоийлашув жараёнига таъсир қилади. У иқтисодий ва маданий жараёнларда иштирок этади. Шунинг учун оиланинг фаровонлиги ва барқарорлиги жамиятнинг ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий барқарорлиги учун зарур шarti ҳисобланади ва ҳар қандай давлатнинг стратегик хавфсизлигини ҳам кафолатлайди. Давлатимизнинг оила сиёсати ҳозирда ижтимоий сиёсатининг устувор йўналишларидан бирига айланганлиги ҳам тасодиф эмас. Оила ва никоҳ институтлари давлатимизда қадриятлар тизими ва давлат сиёсатида муҳим ўрин тутмоқда.

Сўровномалар шуни кўрсатмоқдаки, ёши, жинси, маълумот даражаси ва яшаш жойидан қатъий назар, мустақкам оила инсоннинг қадриятлар тизимида биринчи ўринни эгаллайди. Бироқ, бу вазиятда оиладаги зўравонлик долзарб муаммо бўлиб қолмоқда, бу оиланинг пойдевори ва обрўсини заифлаштиради. Статистик маълумотлар шуни кўрсатадики, кўпинча оиладаги зўравонлик қурбонлари аёллар бўлишади.

"Оилавий зўравонлик - бу хотинига (эрига), собиқ хотинига (собиқ эрига), бир рўзғор асосида биргаликда яшаётган шахсга ёки умумий фарзандга эга бўлган шахсга нисбатан нисбатан куч ва назоратни қўлга киритиш мақсадида уларнинг хоҳишига қарши содир этилган жисмоний, оғзаки, жинсий, ҳиссий ва иқтисодий зўравонликлардир.

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти маълумотларига кўра, 15 ёшдан 49 ёшгача бўлган барча аёлларнинг деярли учдан бир қисми (27%) умр йўлдоши томонидан бирон бир жисмоний зўравонликка дуч келган.

Аёлларни оилавий зўравонликдан ҳимоя қилиш соҳасидаги ижтимоий сиёсат бир қатор қонунчилик ва меъёрий ҳужжатларда ўз аксини топган.

Масалан, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 76-моддасида, Оила жамиятнинг асосий бўғинидир ҳамда у жамият ва давлат муҳофазасидадир. Никоҳ Ўзбекистон халқининг анъанавий оилавий қадриятларига, никоҳланувчиларнинг ихтиёрий розилигига ва тенг ҳуқуқлилигига асосланади. Давлат оиланинг тўлақонли ривожланиши учун ижтимоий, иқтисодий, ҳуқуқий ва бошқа шарт-шароитлар яратиши кўрсатилган.

Амалдаги қонунчилигимизда оилавий зўравонларга нисбатан жиноий ва маъмурий жавобгарликлар назарда тутилган.

Жиноят кодексининг 126¹-моддасида, оилавий (маиший) зўравонлик учун жиноий жавобгарлик белгиланган бўлса, Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг 59²-моддасида эса маъмурий жавобгарлик назарда тутилган.

Оилавий зўравонлик муаммосини ҳал қилишга қаратилган саъй-ҳаракатларга турли хил зўравонликни олдини олиш бўйича ёндашувлар, турли соҳалардаги мутахассислар, давлат ижтимоий хизматлари ҳамда турли йўналишлар ва юрисдикцияларга эга бўлган фуқаролик жамияти институтларини жалб қилиши лозим. Уларнинг иши тизимли ва ҳамкорликда бўлиши керак.

Аёлларга нисбатан оилавий зўравонликларни олдини олишда ўзаро ҳурмат, ғамхўрлик ва инсон қадрига асосланган комплекс ёндашувлар натижасида оилавий қадриятларни мустаҳкамлашга ёрдам беради. Бу, ўз навбатида, жозибали оилавий турмуш тарзини ва оилавий қадриятларни тарғиб қилиш учун пойдевор яратади.